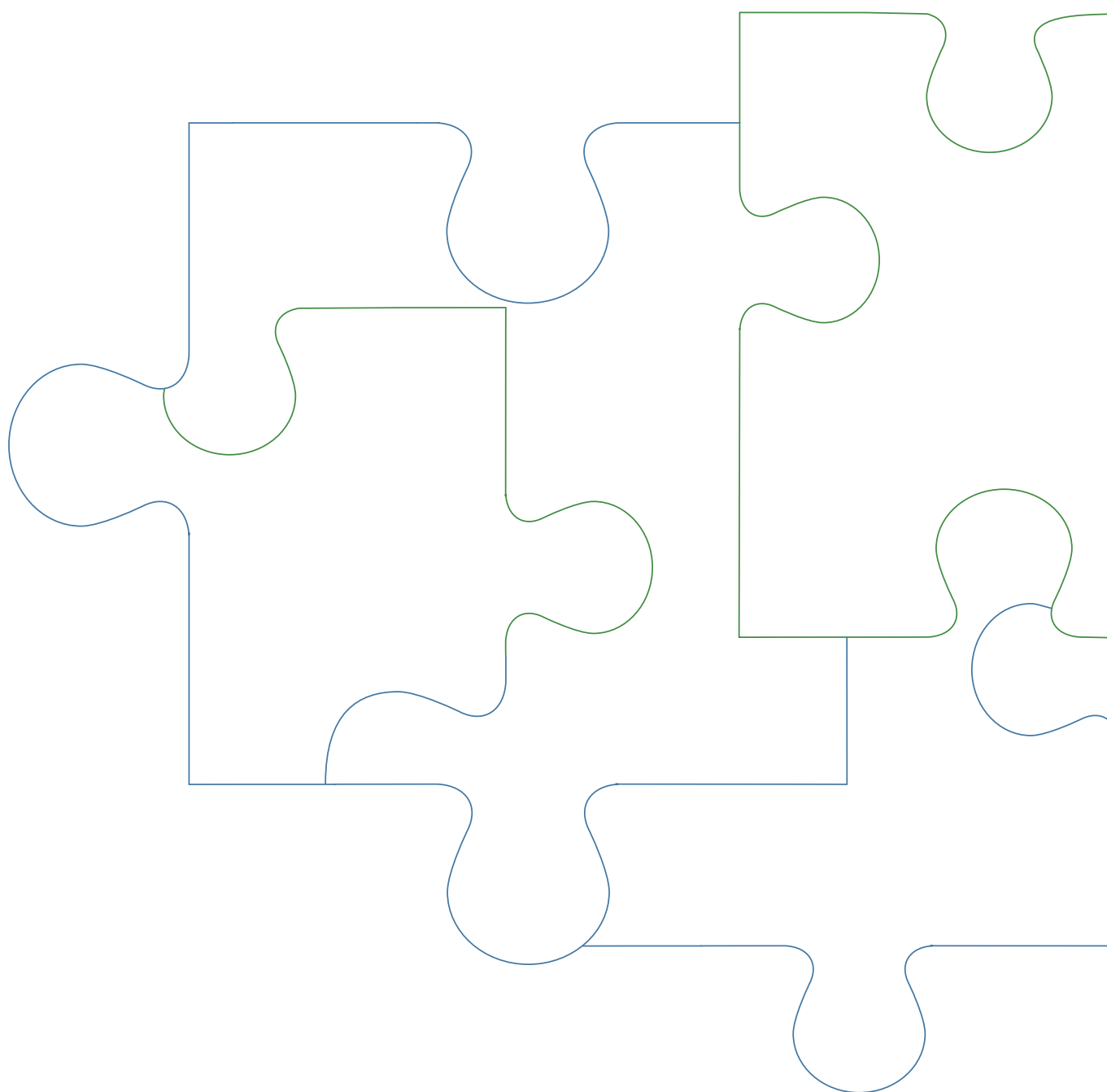

Norge i Europa

2019

Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU

Utenriksdepartementet

Innhold

Innledning	3	Et økonomisk sterkt Europa	10
Et trygt Europa	4	Åpen og regelbasert handel	10
Sikkerhet og forsvar	4	Sikre og effektive kapital- og finansmarkeder	12
Justis- og politisamarbeid	5	Vern av personer som varsler om misligheter og lovbrudd	12
Energisikkerhet	6	Ordnet arbeidsliv	13
Helse	6	Fremtidsrettet næringsliv	14
Giftfritt miljø	6	Et ansvarlig Europa	16
Trafikksikkerhet	7	Klima og energi	16
Inkluderende samarbeid	7	Forvaltning av naturressurser	17
Et fritt Europa	8	Marin forsøpling, plast og sirkulær økonomi	18
Individuelle friheter og rettigheter	8	Helhetlig migrasjonspolitik	19
Rettsstat og sterke sivilsamfunn	8		
Respekt for folkeretten	9		
Kultur og kultursamarbeid	9		

Innledning

Arbeidsprogrammet for 2019 følger opp regjeringens strategi for samarbeidet med EU for perioden 2018–2021. Strategien beskriver regjeringens hovedprioriteringer og visjoner. Hovedbudskapet er at Norge skal bidra til et trygt, fritt og økonomisk sterkt Europa, hvor europeiske land tar felles ansvar for felles utfordringer. Arbeidsprogrammet er et viktig verktøy for å nå disse målene, og danner grunnlaget for hvor vi skal fremme våre interesser og hvordan vi best kan sikre at disse blir ivaretatt.

EØS-avtalen er vår mest omfattende multilaterale avtale, og det er i vår grunnleggende interesse å hegne om den. I år er det 25 år siden avtalen trådte i kraft. EØS-avtalen sikrer norsk næringsliv tilgang til det indre marked med like konkurransevilkår og forutsigbarhet, og har bidratt til vedvarende og balansert styrking av handel og økonomiske forbindelser mellom avtalepartene. Gjennom de 25 årene som har gått, har vi opplevd en nærmest sammenhengende opptur for norsk økonomi og en velstandsutvikling.

En hel generasjon har kommet til siden vi inngikk EØS-avtalen i 1994. De har vokst opp med rettighetene og pliktene EØS bærer med seg, og kjenner ikke noe annet. Men for mange av dem – og mange av oss andre, må vi erkjenne – er bevisstheten om EØS-avtalen for liten. Det er derfor et viktig mål i jubileumsåret for regjeringen å øke bevisstheten om EØS-avtalen og bidra til en faktabasert og opplyst debatt.

Internasjonalt samarbeid er under press. Dette gjør vårt samarbeid med EU om å verne og fremme felles spilleregler viktigere enn noen gang. Norge vil ivareta de avtalene vi har med EU, og jobbe sammen med EU for mer, ikke mindre, forpliktende internasjonalt samarbeid. Mange av våre felles utfordringer, slik som klima, irregulær migrasjon og grenseoverskridende arbeidslivskriminalitet kan bare løses gjennom felleseuropeiske løsninger.

EØS-avtalen legger grunnlag for et bredt samarbeid med EU på en rekke områder, inkludert miljø, forskning, utdanning, helse- og forbrukerspørsmål, sivil beredskap og kultur. Det er viktig for Norge å bevare Schengen og vår Schengen-deltakelse. Regjeringen vil gjennom målrettet og systematisk arbeid sikre at avtalene med EU fortsetter å fungere godt.

2019 er et viktig år også for EU. Et nytt Europaparlament og en ny Europakommisjon trer sammen. Migrasjon og indre og ytre sikkerhet står fremdeles høyt på EUs dagsorden. Den sittende Europakommisjonen vil frem til sommeren ha fokus på å levere på sitt arbeidsprogram, samtidig som en ny Europakommisjon vil fremme sine prioriteringer mot slutten av året. Fra norsk side er det viktig å følge disse prosessene, for på best mulig måte ivareta Norges interesser i vårt samarbeid med EU.

Arbeidet med EUs programmer for perioden 2021–2027, som foreslått i EUs neste langtidsbudsjett, blir viktig i 2019. EUs programmer er et viktig verktøy for å møte de utfordringene Europa står overfor. Regjeringen vil gjøre en grundig og helhetlig vurdering av deltakelse i programmer som er relevante for Norge.

Til slutt: 2019 vil også være et avgjørende år for prosessen med Storbritannias uttreden av EU. Regjeringen følger diskusjonene mellom EU og Storbritannia tett, og vi forbereder oss både på at Storbritannia kan gå ut av EU med en utmeldingsavtale, og at britene kan forlate EU uten en slik avtale. Vi vil opprettholde nær dialog med Storbritannia sammen med våre EØS/EFTA-partnere om vårt fremtidige samarbeid for å ivareta våre interesser best mulig.

Ine Eriksen Søreide
Utenriksminister

Et trygt Europa

Den mer uforutsigbare sikkerhetssituasjonen i og rundt Europa de siste årene har ført til større oppmerksomhet i EU om unionens evne til å ivareta indre og ytre sikkerhet. Dette reflekteres blant annet i EUs globale strategi. Det er i norsk interesse – både sikkerhetspolitisk og økonomisk – å samarbeide tett med EU og EUs medlemsland for å fremme sikkerhet og forsvar og justis- og politisamarbeid i Europa.

Sikkerhet og forsvar

Samarbeidet i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske feltet er preget av betydelig dynamikk, gjennom iverksetting av flere initiativer, som EUs forsvarsfond (EDF) og permanent strukturert samarbeid (PESCO). Fra norsk side ønsker vi å kunne delta tettest mulig i disse initiativene.

Regjeringen vil derfor i 2019 arbeide for å styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet med EU. Det innebærer både å videreutvikle den sikkerhetspolitiske dialogen og samordningen med EU, og styrke det praktiske samarbeidet. Vi vil legge vekt på god informasjonsutveksling på et tidlig tidspunkt. Det vil gjøre det lettere for Norge å vurdere relevante norske bidrag til EUs sivile og militære operasjoner, der hvor det ligger til rette for det.

Norsk forsvarsindustri er en integrert del av det europeiske forsvarsmateriellmarkedet. I lys av det økte samarbeidet innenfor forsvarsmateriellmarkedet i EU, blir det viktig å ivareta norske materiellbehov og interessene til norsk forsvarsindustri. Spørsmål knyttet til norsk deltakelse i EDF, samt norsk deltakelse i fondets pågående forsøksprogrammer for forskning og utvikling av forsvarskapasiteter, vil ha prioritet i 2019.

Regjeringen vil også følge utviklingen av PESCO. Det gjelder særlig utforming av prosjektene som skal bidra til å styrke den militære beredskapen og mulighetene for tredjeland til å delta i disse. Norge vil vurdere deltakelse i prosjekter av særlig interesse.

Norge er opptatt av at både EDF, PESCO og andre initiativer i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området, utvikles på en åpen og inkluderende måte når det gjelder NATO og allierte land som ikke er medlemmer av EU. Regjeringen fremhever at utviklingen i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området må utfylle NATO og bidra til å styrke det transatlantiske samarbeidet.

Regjeringen vil derfor bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og NATO videreutvikles i 2019. EU og NATO jobber med en rekke tiltak for å styrke samarbeidet. Norge fremhever at det er viktig å fylle tiltakene med konkret innhold. Vi vil særlig vektlegge tiltak for å øke mobiliteten av militære styrker i Europa, samt styrke samarbeidet mot hybride trusler.

For å ivareta Norges interesser når det gjelder deltakelse i EUs forsvarssamarbeid, vil regjeringen i 2019 prioritere fortsatt nær dialog med Tyskland, Nederland, Frankrike, Finland og Sverige. Regjeringen vil følge forhandlingene om Storbritannias fremtidige deltakelse i EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid tett, og vurdere eventuelle ytterligere muligheter det kan åpne for oss.

Europakommisjonen foreslo i november 2017 å styrke EUs nåværende ordning for sivil beredskap og krisehåndtering som Norge deltar i gjennom EØS-avtalen. Et hovedelement i forslaget er å opprette en egen reserve av ressurser (rescEU) som kan benyttes ved katastrofer. Samtidig skal

det bli enklere å melde inn og benytte ressursene. Regjeringen har i 2018 arbeidet opp mot EU-institusjoner og i samarbeid med likesinnede EU-land med hensikt å få gjennomslag for norske interesser. Det ble oppnådd enighet mellom EU-institusjonene i desember 2018, og det forventes at forslaget vedtas formelt under rumensk formannskap i begynnelsen av 2019.

Store nettangrep mot enkeltland og på tvers av landegrensene øker i omfang og er en trussel mot informasjonssikkerheten i det digitale samfunnet. Regjeringen ønsker å styrke evnen til å forebygge, håndtere og løse utfordringene knyttet til nettangrep og cybersikkerhet. Norge deltar i Det europeiske byrået for nett- og informasjonssikkerhet (ENISA), og vi vil følge det pågående arbeidet med å styrke byråets mandat tett i 2019.

EU arbeider med å utvikle et nytt system for pålitelig og sikker satellittkommunikasjon til bruk for EUs institusjoner og myndighetene i medlemslandene (GOVSATCOM). Dette kan bli organisert som et eget program hvor det kan bli aktuelt for Norge å delta.

I Norge benyttes sivil luftfartsinfrastruktur også av militær luftfart. Regjeringen har intensivert arbeidet med cybersikkerhet/IKT-sikkerhet innen luftfarten og vil delta aktivt i EUs arbeid på området i 2019.

Justis- og politisamarbeid

Norge er tjent med felles løsninger på felles utfordringer på justis- og innenriksfeltet. Regjeringen vil derfor videreføre vårt politi- og strafferettslige samarbeid med EU for å forebygge, avdekke og bekjempe grenseoverskridende kriminalitet og ivareta ofrenes rettigheter. Dette omfatter blant annet terrorisme, cyberkriminalitet, voldelig ekstremisme, menneskehandel, narkotika- og menneskesmugling og vinningsforbrytelser. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å få iverksatt parallellavtalen til den europeiske arrestordre som ble undertegnet i 2006.

Det er i Norges interesse at EU fortsatt prioriterer å sikre et høyt sikkerhetsnivå, samtidig som individets grunnleggende rettigheter ivaretas. I bekjempelsen av terror og ekstremisme vil regjeringen i 2019 prioritere deltakelse i relevante fora og følge EUs arbeid tett når det kommer til utviklingen i trusselbildet, informasjonsdeling, imøtegåelse av ekstremistisk propaganda på nett, radikalisering og rekruttering til organisert kriminalitet.

For å møte terrortrusselen Norge står overfor, er det viktig å ha et godt samarbeid med andre lands kontraterror-enheter. EU-landene kan be om bistand fra hverandres særskilte innsatsenheter i de mer alvorlige kritesituasjonene hvor det foreligger en alvorlig, direkte fysisk trussel som for eksempel gisselsituasjoner og kidnapping. Regjeringen ønsker på den bakgrunn tilknytning til det forbedrede samarbeidet mellom EU-landenes særlige innsatsenheter i slike kritesituasjoner (Atlas-beslutningen).

Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke vår felles yttergrense gjennom å bevare og videreutvikle norsk deltakelse i Schengen-samarbeidet. Regjeringen vil i 2019 fortsette å prioritere arbeidet med gjennomføringen av et system for reiseopplysninger og reisetillatelse for visumfrie tredjelandborgere (ETIAS), samt gjennomføringen av et inn- og utreisesystem for tredjelandborgere på korttidsopphold i Schengen-området (Entry/Exit – EES). Arbeidet med å delta i forhandlingene om en ny rettsakt om Den europeiske grense- og kystvakt (Frontex) vil prioriteres.

Indre sikkerhet forutsetter at grense-, toll- og politimyndigheter har tilgang til korrekt informasjon til rett tid. Norge bruker, og deltar i utviklingen av, IT-systemer innenfor Schengen-samarbeidet. Norge ønsker også å få enklere tilgang til Europols registre, primært innenfor gjeldende samarbeidsavtale. Også andre alternativer kan være aktuelle dersom det, eksempelvis, i forhandlingene om Storbritannias uttreden av EU skulle åpnes for en annen, og i sum mer, fordelaktig tilknytning.

For regjeringen er det viktig at Norge får samme vilkår på justis- og innenriksområdet som EU-landene når det gjelder Storbritannias uttreden av EU, samt at overgangsordningen som avtales mellom EU og Storbritannia også blir gjeldende for Norge. Regjeringen vil følge forhandlingene mellom Storbritannia og EU om framtidig justis- og politisamarbeid og vurdere hvilke konsekvenser dette vil ha for Norges samarbeid med EU på dette området, og hvilke muligheter det eventuelt kan åpne for oss.

Internett gjør det mulig å spre hatefulle ytringer raskt på tvers av landegrensene, og kan brukes til å planlegge terrorhandlinger og spre terrormotivert innhold, til manipulering og til å spre villedende informasjon (falske nyheter og netttroll). Regjeringen vil delta aktivt i diskusjonen om europeiske tiltak for å effektivisere det ansvaret digitale plattformer, inkludert sosiale medier, har for innholdet de formidler, og for at ulovlig innhold kan fjernes raskt.

Norge forhandler med Serbia, og er i samtaler med Polen og Kosovo, om å inngå bilaterale avtaler om soningsoverføring. Regjeringen mener at det på sikt bør være et mål å knytte seg til EUs rammebeslutning om soningsoverføring for å effektivisere arbeidet med soningsoverføringer ytterligere og minske behovet for bilaterale avtaler på dette området.

Norge vil sammen med EU og EUs medlemsland fortsette å støtte tiltak for å bekjempe kriminelle nettverk i utsatte land i Nord-Afrika, Sahel og Midtøsten. Dette omfatter bidrag til å effektivisere lokale myndigheters arbeid med å styrke grensekontroll og bekjempe smuglernetter, inkludert nettverk som driver menneskehandel.

Energisikkerhet

Et velfungerende og effektivt energimarked, med tilstrekkelig infrastruktur og et forutsigbart juridisk rammeverk, er en forutsetning for forsyningssikkerhet og en effektiv klimapolitikk i Europa. Initiativ for å videreutvikle EUs indre gassmarked og bidra til økt forsyningssikkerhet blant medlemslandene, herunder nye gassinfrastrukturprosjekter, kan få

betydning for norsk gasseksport og blir derfor fulgt tett. Klare signaler om gassens rolle er viktig for å sikre at Norge og andre eksportører foretar nødvendige investeringer slik at leveranseevnen opprettholdes. I arbeidet med videreutviklingen av regelverket for elektrisitetsmarkedsdesign i Europa, har regjeringen lagt vekt på at prisene får anledning til å variere med tilbud, etterspørsel og knapphet på produksjon og overføringskapasitet. Regjeringen vektlegger også at markedsreguleringen skal begrenses til det mest nødvendige, og gi rom for fleksibilitet for gjennomføring i tråd med de ulike nasjonale særtrekk i energisektoren.

Helse

Norge er en pådriver for å bekjempe antimikrobiell resistens globalt både hos mennesker og dyr, og samarbeider med EU for å bekjempe denne helsetrusselen. Norge samarbeider tett med de andre nordiske landene, og regjeringen vil i 2019 blant annet prioritere oppfølgingen av EUs handlingsplan mot antibiotikaresistens og EUs dyrehelselov.

I 2018 fikk Norge et spesialtrent innsatsteam for helsekriser (Emergency Medical Team). Innen 48 timer kan norsk personell og utstyr stå klart til å behandle inntil 100 pasienter hvor som helst i verden. Det er også egnet til innsats i Norge, i Norden og på Nordkalotten. Det norske innsatsteamet inngår i EUs medisinske korps som skal støtte og styrke krisehåndteringen til medlemslandene og Verdens helseorganisasjon. Arbeidet med å evaluere innsatsen starter i januar 2019. Den endelige evalueringsrapporten presenteres i juni 2019.

Giftfritt miljø

Miljøgifter og farlig avfall som ikke håndteres forsvarlig er alvorlige trusler mot kommende generasjoner. Regjeringen viderefører derfor i 2019 Norges sterke engasjement for et ambisiøst EØS-regelverk for håndtering av avfall og for bruk og produksjon av kjemikalier, også med tanke på neste Europakommisjons arbeidsprogram og et eventuelt nytt

miljøhandlingsprogram for perioden 2021-2027. Regjeringen vil spille en aktiv rolle i videreutviklingen av kjemikalierregelverket og bidra til å sikre en fortsatt ambisiøs kjemikaliepolitikk i EU.

Trafikksikkerhet

Bruk av ny teknologi, som for eksempel intelligente transportsystemer og selvkjørende kjøretøy, kan bidra til å øke sikkerheten i trafikken og redusere antall ulykker. Regjeringen følger opp EUs arbeid på dette området, blant annet når det gjelder utprøving av selvkjørende kjøretøy. Holdningsskapende arbeid knyttet til rusmidler, bruk av bilbelte og kjøretøykontroll er også viktig for økt sikkerhet på veiene i Europa. Norge er særlig opptatt av tiltak som sikrer riktig utstyr og gode nok ferdigheter for å kjøre trygt på norske vinterveier.

Europakommisjonen la i mai 2018 fram en strategisk handlingsplan for trafikksikkerhet som beskriver åtte mål som sammen skal bidra til økt trafikksikkerhet i EU. Planen samsvarer godt med norsk lovgivning og praksis, og Norge har god erfaring med denne systematiske måten å arbeide med trafikksikkerhet på, blant annet gjennom Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei. EU vil våren 2019 presentere «EU Road Safety Policy Framework 2021-2031», som ytterligere spesifiserer målene i planen.

Inkluderende samarbeid

Norge vil videreføre støtten til europeiske land som ønsker tilnærming til euroatlantiske samarbeidsstrukturer. Dette gjelder særlig landene

som har søkt medlemskap i EU og landene øst i Europa som har inngått assosieringsavtaler med EU. Regjeringen støtter EUs utvidelsespolitikk, som stiller krav til, og støtter opp under, nødvendige reformer i kandidatlandene.

En viktig dimensjon ved Norges samarbeid med Ukraina, Georgia og Moldova er å støtte opp under videre reformer for å fremme demokrati, rettsstat, godt styresett og respekt for menneskerettighetene samt bærekraftige sivilsamfunn og frie medier. For regjeringen er det viktig å støtte opp om landenes innsats for å bli tettere integrerte i europeisk samarbeid, også økonomisk og handelsmessig.

Regjeringen øker bistanden til Vest-Balkan til 343 millioner kroner i 2019. Den norske innsatsen støtter opp om reformer, og derved integrasjon i det europeiske samarbeidet, og økt samarbeid mellom landene i området. Dette er nødvendig for å sikre stabilitet og sikkerhet på Balkan og i Europa for øvrig. Bistanden skal bidra til utvikling av godt styresett og rettssikkerhet, og økonomisk utvikling med særlig vekt på reduksjon av ungdomsledighet. Den norske innsatsen er komplementær til støtten fra EU og medlemslandene. Albania, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Makedonia, Montenegro og Serbia er omfattet av den norske bistanden.

Et demokratisk og velfungerende Tyrkia, med rettsstat og menneskerettigheter som bærende fundament, er viktig for EU og for Norge. Det er i Norges interesse at Tyrkia og EU har et godt og konstruktivt forhold. Regjeringen støtter europeisk integrasjon for Tyrkia og aktiv tyrkisk deltakelse i europeiske og transatlantiske institusjoner som Europarådet, OSSE og NATO.

Et fritt Europa

Respekt for individets grunnleggende rettigheter og friheter, demokratiske spilleregler og rettsstatsprinsipper er forutsetninger for varig fred og stabilitet i Europa. Utviklingen i flere europeiske land viser at vi ikke kan ta respekt for disse verdiene for gitt. Regjeringen vil videreføre det tette samarbeidet med EU for å hegne om vårt verdigrunnlag, som er nødvendig for å sikre et fritt Europa.

Individuelle friheter og rettigheter

Regjeringen vil stå sammen med EU i å verne om det europeiske konvensjonssystemet som sikrer borgernes grunnleggende rettigheter og friheter. Den europeiske menneskerettskonvensjonen utgjør grunnstammen i dette systemet.

Fri bevegelse på tvers av nasjonale grenser er en av de viktigste rettighetene som er nedfelt i EØS-avtalen. Regjeringen vil hegne om disse rettighetene og sikre likebehandling mellom norske borgere og andre EØS-borgere.

I frie samfunn er det ikke plass til diskriminering. Gjennom EØS-midlene fremmer Norge velfungerende samfunn ved å støtte sosial inkludering av sårbare grupper, lik tilgang til utdanning, arbeid og helsetjenester, samt utvikling av kompetente og ansvarlige offentlige institusjoner i mottakerlandene.

Storbritannia forlater EU i 2019. Regjeringen vil sikre norske borgere i Storbritannia og britiske borgere i Norge samme rettigheter som vil følge av utmeldingsavtalen mellom Storbritannia og EU. Vi har løpende dialog med både Storbritannia og EU for å se hvordan dette kan

gjennomføres i tråd med det partene blir enige om i utmeldingsforhandlingene.

Som deltaker i Schengen-samarbeidet støtter Norge fraværet av indre grensekontroll. Samtidig er regjeringen opptatt av å kunne innføre midlertidig indre grensekontroll i et begrenset omfang for å ivareta indre sikkerhet når situasjonen tilsier det. Regjeringen vil i 2019 fortsette å arbeide for at endringer i EUs grenseforordning sikrer en balanse som ivaretar norske interesser og behov.

Rettsstat og sterke sivilsamfunn

Velfungerende rettsstater i hele Europa er en forutsetning for å sikre individuelle rettigheter og friheter, for både kvinner og menn. Et uavhengig rettsvesen utøver kontroll med den utøvende myndighet, og er spesielt viktig for ivaretagelsen av minoritetenes rettigheter. En velfungerende og forutsigbar rettsstat er også viktig for økonomisk vekst og utvikling i hele Europa.

Regjeringen vil sammen med EU søke å påvirke regjeringer som vedtar lovreformer og fatter andre vedtak som bryter med rettsstatsprinsipper og undergraver et uavhengig rettsvesen og Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det gjelder særlig der hvor reformer av justissektoeren øker den politiske innflytelsen over rettsvesenet. Fra norsk side vil vi blant annet samarbeide med andre land og med EU i relevante fora som Europarådet og OSSE, for å holde land ansvarlige for forpliktelser de har påtatt seg.

Gjennom EØS-midlene fremmer Norge grunnleggende rettigheter og demokratiske friheter

i mottakerlandene. Dette oppnås gjennom å styrke aktivt medborgerskap, sårbare grupper og det sivile samfunnets rolle. Innsatsen suppleres av støtte til aktiviteter for kulturell dialog og bevissthet om mangfold.

Et levende og velfungerende demokrati trenger et sterkt sivilsamfunn og uavhengige medier. Regjeringen vil videreføre den økonomiske og politiske støtten til sivilsamfunnet i Europa, både i og utenfor EU. EØS-midlene er et sentralt virkemiddel. Regjeringen har et ufravikelig prinsipp om at støtten til det sivile samfunn i mottakerlandene skal administreres av uavhengige fondsoperatører.

Gjennom EØS-midlene fremmer Norge samarbeid for å utvikle programmer som støtter opp under nasjonal kapasitetsbygging og utvikling av blant annet justissektoren, kriminalomsorgen, politi og domstoler i tråd med europeiske standarder. Norge prioriterer blant annet samarbeid med Polen, Litauen, Romania og Bulgaria i dette arbeidet.

Regjeringen prioriterer også innsats for, og samarbeid om, bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner gjennom EØS-midlene. Norge vil i 2019 videreutvikle det tverrfaglige nettverket SYNERGY som ble etablert i 2018 mellom mottakerland og norske aktører innenfor innsats mot vold i nære relasjoner. Målet er å hente ut synergieffekter slik at tiltak støttet av EØS-midlene får en større påvirkning på situasjonen i Europa enn hvert enkelt tiltak hver for seg. Nettverksmøter er avholdt i mars og november 2018. Samarbeidet inkluderer hele straffesakskjeden. På myndighetsnivå vil Norge bidra med ekspertise og erfaringsutveksling.

Respekt for folkeretten

Norge støtter EUs innsats for å hegne om prinsippene om respekt for grenser, retten til selvbestemmelse og en regelstyrt internasjonal orden.

Dette inkluderer retten til å velge sin tilknytning til samarbeidsstrukturer som EU og NATO. Regjeringen vil vurdere tilslutning til eventuelle nye restriktive tiltak som EU vedtar i 2019, og følge opp våre felles reaksjoner på Russlands ulovlige annekasjon av Krim og øvrige folkerettsbrudd i Øst-Ukraina.

Havretten er en del av folkeretten. Den gir Norge enerett til å forvalte naturressursene på norsk sokkel og i norske soner. Et eksempel er Norges eksklusive rett til å utnytte og regulere fangst av snøkrabbe på sokkelen. Regjeringen forventer at EU respekterer de grunnleggende prinsippene i havretten, og vil i 2019 fortsette arbeidet overfor EUs institusjoner og medlemsland for å sikre felles forståelse av disse prinsippene.

Kultur og kultursamarbeid

Norge støtter opp om EUs innsats for å fremme Europas kulturelle og språklige mangfold, den felleseuropeiske kulturarven og utvikling av de kulturelle og kreative næringene. Kultur, kultursamarbeid og interkulturell dialog spiller en spesielt viktig rolle, sosialt så vel som økonomisk, i en tid med store endringer og utfordringer. Kultursamarbeid og aktiv kulturkontakt over landegrensene øker bevisstheten om felles historie og verdier, fremmer europeisk identitet og mobilitet og styrker følelsen av å være en del av et felles europeisk rom. Dette gir grunnlag for, og bidrar til, større trygghet, sosial inkludering og aktivt demokratisk medborgerskap.

Den europeiske kulturarven er en felles ressurs av stor verdi. Gjennom EØS-avtalen deltok Norge i det europeiske året for kulturarv i 2018 og i flere EU-programmer som bidrar til vern, oppgradering, innovativ gjenbruk og fremme av Europas kulturarv. Europas kulturelle og kreative næringer bidrar til innovasjon, verdiskaping, sysselsetting og økonomisk vekst.

Et økonomisk sterkt Europa

Økonomisk styrke er en forutsetning for å kunne ivareta sikkerhet, fremme våre verdier og opprettholde et bærekraftig velferdssamfunn. Utviklingen i EU er svært viktig for norsk økonomi. EU er vår viktigste handelspartner. Gjennom EØS-avtalen er våre økonomier tett integrert, med samarbeid på stadig flere områder og et felles finansmarked. Regjeringen følger derfor utviklingen i europeisk økonomi og økonomisk politikk tett.

Åpen og regelbasert handel

I 2019 er det 25 år siden EØS-avtalen trådte i kraft. Gjennom den er Norge omfattet av de fire friheter. Avtalen har gjennom disse årene sikret at handelen med varer og tjenester mellom Norge og EU foregår med et minimum av hindringer på de områder avtalen omfatter. Felles regelverk for offentlig støtte og konkurranse, kombinert med felles standarder og krav til varer og tjenester og lik håndheving av reglene, sikrer like konkurransevilkår og nødvendig forutsigbarhet for næringslivet.

EØS-avtalen er viktig for Norge, norske arbeidsplasser og norske borgere. Regjeringen vil derfor i 2019 fortsette å hegne om EØS-avtalen, og gjennom målrettet og systematisk arbeid sikre at avtalen fortsetter å fungere godt. Det tjener både Norge og EU.

Regjeringen vil medvirke til at nytt EU/EØS-regelverk er i tråd med norske interesser og prioriteringer. Norge vil bruke de mulighetene

som finnes for tidlig medvirkning overfor EU og utnytte det nettverket som norske aktører har med europeiske samarbeidspartnere.

Et sentralt element i EØS-avtalen er at den er dynamisk, og at nytt relevant EU-regelverk tas inn i avtalen slik at det er likt regelverk i hele EØS-området. Sen innlemmelse av nytt regelverk i EØS-avtalen skaper usikkerhet og merarbeid for berørte parter.

Regjeringen har intensivert innsatsen for å redusere det såkalte etterslepet i samarbeid med våre EØS/EFTA-partnere og EU, og vi vil fortsette dette arbeidet i 2019. Særlig vil dette gjelde regelverk for finansmarkedene. I en periode bygget det seg opp et stort etterslep som følge av langvarige forhandlinger om hvordan de nye finanstilsynene i EU skulle innlemmes i EØS-avtalen. I tillegg har EU vedtatt et stort antall omfattende rettsaker på området. Det følger av EØS-avtalens natur at det vil være en viss forsinkelse i innlemmelse. Det har den siste tiden vært et tett og godt samarbeid mellom EØS/EFTA-landene og EU om å redusere etterslepet. Det har resultert i fremdrift og høyere innlemmelsestakt i EØS-avtalen i løpet av 2018. Regjeringen legger vekt på å fortsette den tette dialogen og arbeide for videre nedgang i etterslepet i 2019.

EU og Norge har felles interesse av å forsvare og utvikle det internasjonale handelssystemet. Vi ønsker å bevare og styrke det globale regelverket og vil samarbeide med EU om dette, blant annet i Verdens handelsorganisasjon.

Regjeringen er opptatt av at Storbritannias uttreden av EU ikke må få negative konsekvenser

for samarbeidet i det indre marked. Regjeringen vil arbeide for at Norge får tilsvarende utfasings- og overgangsordninger som blir avtalt mellom EU og Storbritannia på de områdene som omfattes av EØS-avtalen. Norske borgeres rettigheter, lufttransport og andre områder som er tidskritiske, vil ha høyeste prioritet i den løpende dialogen med Storbritannia.

Om lag to tredeler av norsk sjømateksport går til EU. Sjømatnæringen møter fortsatt høye tollbarrierer på viktige produkter, tolleskalering ved bearbeiding av produkter og et komplisert system for importkvoter, noe som bidrar til å begrense handelen med EU og muligheten til å bearbeide produkter i Norge. Regjeringen vil derfor gi økt prioritet til arbeidet for å sikre frihandel for sjømat til EU-markedet.

Fritt varebytte er en viktig del av det indre marked. Europakommisjonen har lagt frem forslag som endrer gjeldende regelverk om markedstilsyn og prinsippet om gjensidig godkjenning (varepakken). Målet er å gjøre det enklere for bedriftene å selge sine varer i andre EØS-land, samtidig som forbrukerne skal ha tillit til at varene de kjøper er trygge. Norge vil i 2019 følge opp forslagene til nytt regelverk, som er foreslått å tre i kraft i 2020.

Flere av forslagene i EUs regelverkspakke på vegområdet – den såkalte mobilitetspakken – berører norske interesser i stor grad. Dette gjelder blant annet revisjon av reglene om vegprising og endring av reglene for markedsadgang og kabotasje. Regjeringen vil bidra til ryddige konkurranseforhold innen transportnæringen og arbeider aktivt mot liberalisering av kabotasje-regelverket. Det ble oppnådd et kompromiss i Rådet om den sosiale delen av pakken på Rådsmøtet 3. desember 2018. Imidlertid gjenstår det å oppnå enighet i Europaparlamentet, slik at trilogforhandlinger kan starte. Det er dermed fortsatt usikkert hvor lang tid behandlingen i EU-systemet vil ta. Norske posisjoner fremmes både direkte overfor EUs institusjoner og gjennom vår deltakelse i sammenslutningen av vesteuropeiske land i EU (Road Alliance).

På jernbaneområdet fortsetter arbeidet med å forberede nasjonal gjennomføring av de fem rettsaktene i EUs fjerde jernbanepakke, med sikte på å fremme en lov- og samtykkeproposisjon til Stortinget vinteren/våren 2019. Dette er avhengig av tilstrekkelig fremdrift i EFTA og på EU-siden.

Regjeringen vil i 2019 søke et tett samarbeid med EU om å fremme forbrukervern i den digitale økonomien, blant annet ved innspill knyttet til forslagene om modernisering av forbrukerregelverket i pakken "New Deal for Consumers". Regjeringen vil også fortsatt arbeide for at revidert forbrukerkjøpsdirektiv som blir vedtatt våren 2019 utformes slik at det blir mulig å opprettholde de norske reglene om fem års reklamasjonsrett for produkter med lang forventet levetid.

EU har nylig vedtatt ny dyrehelselov, nytt regelverk for offentlig kontroll på matområdet, og nytt økologiregelverk. Regjeringen vil i 2019 følge Europakommisjonens arbeid med å utarbeide gjennomføringsregelverk for de tre regelverkene tett. Regjeringen vil også følge den igangsatte evalueringen av regelverket for plantevernmidler og plantevernmiddelrester.

Europakommisjonen har lagt frem forslag til revisjon av regelverket om sikkerhet og effektivitet i maritim transport, inkludert regelverk om rapportering ved havneanløp. Norge har allerede et velfungerende nasjonalt system for meldeplikter fra fartøy. Regjeringen arbeider for at norske behov vil bli ivaretatt i størst mulig grad i en ny felles EU-løsning, for å unngå at Norge får et mer omfattende og mindre brukervennlig system enn det vi har i dag.

Regjeringen vil i 2019 følge arbeidet med å revidere EUs støtteregelverk, inkludert regionalstøtte og gruppeunntak, gjennom dialog med Europakommisjonen og EUs medlemsland. Dagens regelverk er godt tilpasset norske regionale utfordringer, og sikrer at ordningen med investeringsstøtte rettet mot distrikter og ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift kan opprettholdes. Det er et mål at disse kan videreføres når regelverket revideres.

Regjeringen vil i 2019 fortsette å støtte EUs innsats for å motvirke skatteomgåelse og uthuling av skattegrunnlaget. Vi vil videre følge tett EUs arbeid med å fremme effektiv og riktig beskatning av foretak som tilbyr digitale tjenester i det indre marked. Selv om EUs sekundærlovgivning på skatteområdet ikke er en del av EØS-avtalen, danner EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelse og forbudet mot offentlig støtte rammer for hvordan norsk skattelovgivning kan utformes.

Regjeringen vil fortsette å foreslå og argumentere for gode EØS-rettslige løsninger på skatte- og avgiftsområdet. Vi vil fremme våre synspunkter både i forbindelse med enkeltsaker og i forbindelse med pågående regelverksarbeid i EU der dette er nødvendig, med sikte på å skape rom for rettferdige og effektive skattesystemer.

Sikre og effektive kapital- og finansmarkeder

Norsk finansnæring er viktig for kapitaltilgangen til norsk næringsliv. EØS-avtalen sikrer at norsk finansnæring er en integrert del av EUs indre marked. Det bidrar til å forenkle tilgangen til kapital for norske bedrifter.

Etter finanskrisen i 2008 og 2009 har antallet regelverkstiltak på finansområdet fra Europakommisjonen økt markant. Det er fortsatt en rekke forslag til nytt regelverk til behandling i EU. Dette omfatter blant annet forslag til ytterligere regelverk for å styrke bankene, forslag til regulering av tjenester som leveres på nye digitale plattformer og forslag til å gjøre finanssektoren grønnere gjennom bærekraftig finansiering. EU vil også i de kommende årene gjennomføre evalueringer og revisjoner av det regelverket som allerede er vedtatt.

Europakommisjonen har lagt frem en rekke forslag til nytt regelverk på finansmarkedsområdet. Regjeringen følger utviklingen og vil søke aktiv medvirkning og utarbeide posisjoner for å ivareta norske interesser. Et viktig prinsipp som vil fremheves er at lik risiko bør reguleres likt. Det er viktig

for å unngå at det bygger seg opp bobler av risiko i enkeltsektorer, og for at lik type virksomhet følger de samme regulatoriske prinsippene.

Regjeringen legger vekt på finansiell stabilitet. Finansiell stabilitet og evnen til økonomisk vekst henger tett sammen. Vi vil overfor EU påpeke nødvendigheten av nasjonal fleksibilitet i utarbeidelse av regelverk og krav, inkludert krav til egenkapital og likviditet, slik at de nasjonale kravene i noen grad kan tilpasses den økonomiske situasjonen i det enkelte land.

Europakommisjonen la i 2017 frem omfattende forslag til endringer i regelverket for finanstillsynsbyråene. I 2018 ble dette utvidet med forslag om å legge oppgaver for å motvirke hvitvasking og terrorfinansiering til EUs tilsyn for banksektoren. Regjeringen vil i 2019, sammen med de øvrige EØS/EFTA-landene, søke å ivareta balansen i EFTA-tilpasningene som ble vedtatt i 2016.

Vern av personer som varsler om misligheter og lovbrudd

Europakommisjonen fremmet våren 2018 forslag til et direktiv som innfører en minstestandard for beskyttelse av arbeidstakere og andre personer som varsler om regelbrudd innenfor et bredt spekter av EU-lovgivningen. Dette gjelder på områder som finansielle tjenester, terrorfinansiering og hvitvasking, folkehelse, miljø, offentlig innkjøp, matsikkerhet, personvern, forbrukervern og dyrehelse.

Direktivforslaget skal sikre varslere et bedre vern mot gjengjeldelse. Forslaget stiller krav til at virksomheter av en viss størrelse etablerer rapporteringskanaler og krav til offentlige myndigheters mottak og håndtering av varsler, samt om informasjon og veiledning til varslere. Forslaget er til behandling i Europaparlamentet og Rådet. Regjeringen følger utviklingen i saken.

Ordnet arbeidsliv

Det skal være enkelt for EØS-borgere å søke jobb og investere i Norge, og tilsvarende for nordmenn i de andre EØS-landene. Fri bevegelighet i hele EØS-området er grunnleggende positivt for norsk økonomi.

Regjeringen støtter målsettingene i EUs sosiale søyle om like muligheter og lik adgang til arbeidsmarkedet, gode og rettferdige arbeidsvilkår, sosial trygghet og inkludering. Regjeringens mål er å sikre at nytt og oppdatert regelverk er forenlig med det norske trepartssamarbeidet og den norske velferdsmodellen.

Grensekryssende arbeidslivskriminalitet i form av svart arbeid og andre lovbrudd er ikke forenelig med et ordnet og velfungerende arbeidsliv. Regjeringen tok høsten 2017 et initiativ overfor EU for å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet på europeisk nivå. Dette følges opp i politisk dialog med EU og medlemslandene, og gjennom flere konkrete prosjekter i 2019.

Arbeidstilsynet starter et operativt samarbeid med arbeidstilsynene i Estland, Latvia, Litauen, Polen, Bulgaria og Romania. Formålet er å styrke samarbeidet om konkrete tilsynssaker og dele kunnskap om god praksis. Tiltakene finansieres gjennom EØS-midlene.

Regjeringen arbeider for at regelverket på vegtransportområdet utformes slik at det reduserer mulighetene for misbruk og svindel knyttet til sosiale rettigheter og trafikksikkerhet. Norske myndigheter følger blant annet opp arbeidet via Road Alliance, som er en sammenslutning av vesteuropeiske EU-land. Norske myndigheter vil videre arbeide for å styrke samhandlingen med kontrollmyndigheter i andre EU-land.

Arbeids- og sosialdepartementet og Samferdselsdepartementet har etablert dialog med nederlandske myndigheter. På samferdselsområdet vil man undersøke mulighetene for et tettere internasjonalt kontrollsamarbeid på vegtransportområdet. Deltakelse i organisasjonen Euro

Control Route kan være et aktuelt alternativ for økt samhandling, og vil sonderes videre i 2019.

Arbeidstilsynene i Norden samarbeider om å utvikle metoder og utveksle informasjon og kunnskap om innsats mot arbeidslivskriminalitet. Prosjektet støttes økonomisk av EUs plattform mot svart arbeid. Estland og Latvia vil delta når samarbeidsprosjektet videreføres i 2019-2020.

Det europeiske byrået for arbeidslivsspørsmål (European Labour Authority) skal støtte medlemslandene i saker som gjelder arbeidstakere som bor i et annet land enn sitt eget. Det inkluderer regler om fri bevegelighet for arbeidstakere, utstasjonering av arbeidstakere og koordinering av trygdeordninger. Byrået vil også bidra til å styrke bekjempelsen av svart arbeid. Viktige stikkord er samordning og informasjonsutveksling på tvers av landegrensene. Byrået vil ikke være et forum for å avgjøre tvister, men vil kunne mekle på anmodning fra partene.

Regjeringen har tidligere ønsket intensjonene bak initiativet velkommen, som et bidrag til styrket europeisk samarbeid mot arbeidslivskriminalitet. Samtidig har Norge gitt uttrykk for at det nye byrået må respektere nasjonal kompetanse, slik at organet ikke skal kunne treffe bindende avgjørelser for EØS/EFTA-landene. Regjeringen er opptatt av å sikre fortsatt god deltakelse på samarbeidsarenaer som foreslås lagt inn under byrået, blant annet på trygdeområdet.

Regjeringen vil søke å påvirke beslutningsprosessen i EU når det gjelder endringer i regelverket om trygdekoordinering, slik at det blir mulig å begrense eksport av trygdeytelser gjennom indeksering eller kostnadsjustering.

Ungdomsledighet og fattigdomsbekjempelse er prioriterte områder for EØS-midlene, og det er etablert et eget fond for å motvirke ungdomsledighet for mottakerlandene, samt Spania, Italia og Irland. Prosjektene ble igangsatt høsten 2018. I tillegg er det etablert et separat fond for regionalt samarbeid under EØS-midlene. Søknader om finansiering under dette fondet vil bli valgt ut i 2019.

Regjeringen lanserte også fondet for anstendig arbeidsliv under EØS-midlene i 2018, og utlysninger etter prosjekter er igangsatt.

Fremtidsrettet næringsliv

Omstillingen til et grønnere, smartere og mer nyskapende samfunn krever oppfinnsomhet, kunnskap og evne til å tenke nytt. Samarbeidet med EU om utdanning, forskning og innovasjon er viktig for å lykkes.

Europakommisjonen la i juni 2018 frem sitt forslag til EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa. Regjeringen har gitt flere innspill til arbeidet med å utforme Horisont Europa, slik at rammeprogrammet blir mest mulig i tråd med norske interesser og prioriteringer, samtidig som det gir europeisk merverdi. Regjeringen har jobbet aktivt for å sikre norske miljøers deltakelse i Horisont Europa, med grunnlag i bestemmelsene i EØS-avtalen, og har blant annet understreket at forskning og innovasjon knyttet til hav, karbonfangst og -lagring og hydrogen bør prioriteres sterkere i det neste rammeprogrammet. Påvirknings- og medvirkningsarbeidet vil fortsette i 2019.

Europakommisjonen la i mai 2018 frem sitt forslag til EUs neste program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, Erasmus. Programmet er i stor grad en videreføring av dagens Erasmus+-program. Fra norsk side anses det som positivt at hovedfokuset fremdeles vil ligge på mobilitet, og at programmet blir mer inkluderende og fleksibelt. Det savnes en tettere kobling mellom Erasmus og Horisont Europa og en tydeligere prioritering av barnehageområdet. Regjeringen vil i 2019 fortsatt medvirke til den videre utformingen av Erasmus.

Regjeringen vil fortsette samarbeidet med EU for å fremme økt kunnskap om havet og bærekraftig verdiskaping i havnæringene. I rammen av den etablerte havdialogen med Europakommisjonen vil det fortsatt finne sted jevnlig informasjonsutveksling mellom Europakommisjonen og Norge. Norge deltar på EUs Maritime Day i

Portugal i mai 2019, der blått entreprenørskap, innovasjon og investeringer er hovedtemaer. Regjeringen vil i 2019 fortsette arbeidet med å følge opp EUs strategi for et digitalt indre marked (DSM). EU skal utarbeide en ny strategi som skal erstatte DSM-strategien etter 2020. Regjeringen følger prosessen tett, og vil medvirke i utformingen av den nye strategien. Regjeringen vil også samarbeide tett med EU om å utforme nytt regelverk og rammevilkår for fremtidsrettede teknologier, inkludert kunstig intelligens og blokkjede-teknologi.

Regjeringen vil fortsette å følge opp EUs program for grensekryssende elektroniske tjenester (CEF Telecom og ISA²) i tråd med den nasjonale strategien som Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet for dette arbeidet. Regjeringen vurderer også deltakelse i EUs foreslåtte Digital Europe Programme (DEP) som skal gjelde fra 2021 til 2027. Programmet bygger på EUs Digital Single Market Strategy og skal understøtte digital transformasjon i bred forstand. EU-programmene CEF Telecom og ISA² løper ut i 2020 og hovedelementene fra disse programmene blir videreført som del av DEP.

Et nytt og framtidsrettet felleseuropeisk rammeverk for elektronisk kommunikasjon (ekomkodeksen), sammen med en ny forordning om opprettelsen av BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications), er nylig vedtatt i EU. Ekomkodeksen innebærer en modernisering av dagens regelverk og skal stimulere konkurransen som driver for investeringer, bidra til utbredt tilgang til og bruk av høyhastighetsnett i hele EU, styrke det indre marked og styrke forbrukerrettigheter.

Det felleseuropeiske rammeverket for elektronisk kommunikasjon danner grunnlaget for vår nasjonale regulering på ekomområdet. Medlemslandene har nå to år til å gjennomføre det nye regelverket i nasjonal rett. Regjeringen vil i 2019 arbeide for en rask og effektiv innlemming av det nye regelverket i EØS-avtalen, samtidig som vi fra norsk side vil arbeide for å sikre Norge en tilfredsstillende deltakelse i BEREC.

Regjeringen vil videre starte arbeidet med å revidere den norske ekomloven med tilhørende forskrifter.

Regjeringen vil følge opp forslag til regelverk som skal sikre at data som ikke kan knyttes til enkeltpersoner skal kunne lagres og behandles fritt i EU/EØS, Europakommisjonens handlingsplan for digitalisering av offentlige tjenester og revisjon av EUs regelverk for videre bruk av offentlige data (PSI-direktivet). Norge er blant foregangslandene når det gjelder deling av data som ikke kan knyttes til enkeltpersoner, og ved foretaksregistrering og digital dialog med næringslivet, og har derfor erfaringer som etterspørres av EU.

Delingsøkonomien og digitale plattformer gir nye muligheter. Samtidig er det et behov for regulering for å sikre like og konkurransedyktige rammevilkår. Det er viktig at regelverk på dette området tilpasses den teknologiske utviklingen for å møte konkurransen fra blant annet USA og Kina. Regjeringen vil også i 2019 følge opp spørsmål knyttet til delingsøkonomien i vår dialog med EU.

Europakommisjonen arbeider med å etablere et felleseuropeisk regelverk for bruk av droner. Ambisjonen er å stimulere til økonomisk vekst og nye arbeidsplasser i flere samfunnssektorer. I tillegg vil det kunne bidra til effektivisering av transport og innhenting av data. Regjeringen vil, i tråd med sin dronestrategi, fortsette å bidra aktivt i utformingen av det felleseuropeiske regelverket for droner i 2019.

Kulturell og kreativ næring bidrar til både innovasjon, økonomisk vekst og sysselsetting. Regjeringen er opptatt av at denne næringen skal utvikle seg, vokse og eksportere mer. Samtidig må vi sikre at de som skaper innhold får betalt for bruken gjennom å beskytte opphavsretten, slik at det er trygt å investere i utviklingen av kunst- og kulturprodukter. Regjeringen vil følge EUs arbeid på dette området gjennom dialog med EUs institusjoner, vår deltakelse i EUs kulturprogram og Norges nasjonale eksperter i Europakommisjonen.

Regjeringen vil arbeide for at EUs pågående reform av reglene for opphavsrett finner rett balanse mellom hensynet til rettighetshavere og hensynet til allmennhetens behov for informasjon, kunnskap og kultur. Regjeringen er særlig opptatt av å verne om det nordiske avtalelisenssystemet. På dette området ønskes videreført vårt tette samarbeid med andre nordiske land.

Norge støtter, og er engasjert i, EUs arbeid med å få urbane spørsmål opp på den politiske dagsorden. Oslo er utpekt som europeisk miljøhovedstad i 2019. EU har flere by-programmer, og Norge deltar i flere av disse. Et av dem er Urban Agenda, der norske byer deltar i brede partnerskap om sirkulær økonomi (Oslo), klimatilpasning (Trondheim), offentlige anskaffelser (Larvik) samt bærekraftig arealbruk og naturbaserte løsninger (Stavanger). I 2018 ble det opprettet partnerskap innenfor sikkerhet på offentlige plasser og kulturminner. Det vurderes deltakelse fra flere norske byer. Norge deltar også i et forsknings- og innovasjonssamarbeid som er etablert for å svare på de store samfunnsutfordringene som byer i Europa står overfor.

Interreg, som er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid for perioden 2021–2027, skal fremme innovasjon, digitalisering, omstilling og støtte til små og mellomstore bedrifter. Norsk deltakelse i Interreg er vår viktigste inngangsport til EUs regionalpolitikk og en viktig arena for å løse regionalpolitiske utfordringer som krever grenseoverskridende samarbeid i Europa. Regjeringen vil i 2019 følge og delta aktivt i arbeidet med å utforme regelverket og programmene, både overfor EUs institusjoner og medlemsland.

Et ansvarlig Europa

Regjeringen vil bidra til en bærekraftig, langsiktig og solidarisk politikk på europeisk nivå for å møte felles utfordringer knyttet til klimaendringer, ressursforvaltning og migrasjon.

Klima og energi

Norge har under Paris-avtalen meldt inn at vi skal redusere våre klimagassutslipp med minst 40 prosent i 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Regjeringen ønsker å oppfylle dette målet sammen med EU. Norge, Island og EU er enige om å starte den formelle prosessen med å ferdigstille en avtaletekst om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030. En avtale med EU vil legge rammene for norsk klimapolitikk frem mot 2030, men Norge bestemmer innholdet i politikken som skal til for å oppfylle målene. En avtale om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030 skal ikke omfatte annet regelverk knyttet til gjennomføringen av EUs øvrige 2030-mål, herunder målene for energieffektivisering og fornybar energi.

Regjeringen har åpnet for at avtalen kan inngås innenfor rammen av EØS-avtalens protokoll 31 om frivillig samarbeid. Neste steg er at EØS/EFTA-landene formelt sender ut utkast til endelig avtaletekst til Europakommisjonen. Avtalen må godkjennes av Rådet, Stortinget i Norge og Alltinget på Island før den kan tre i kraft. Det arbeides med sikte på å ferdigstille avtaledokumentet i løpet av våren 2019.

En avtale om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030 vil innebære at Norge vil måtte forholde seg til relevante deler av EUs klimarammeverk for 2030. Norge deltar allerede i EUs kvotesystem. Sektorer som ikke omfattes av kvotesystemet vil med en avtale om felles oppfyllelse også bli

inkludert i klimasamarbeidet med EU i perioden 2021-2030. Dette omfatter i hovedsak utslipp fra transport, jordbruk, bygg og avfall, men også ikke-kvotepliktige utslipp fra industri og petroleumsvirksomhet. En samarbeidsavtale vil også omfatte EUs regelverk for bokføring av utslipp og opptak av CO₂ i skog og annen arealbruk. Hovedbildet er at Norge vil følge EU-regelverket på samme grunnlag som EUs medlemsstater.

Regjeringen legger vekt på å videreutvikle det gode energisamarbeidet mellom Norge og EU. Energiunionen er en samlebetegnelse for en rekke initiativer innenfor energi- og klimaområdet i EU. Målet til EU er at energiforsyningen skal være sikker, rimelig og klimavennlig.

EU har nylig vedtatt den såkalte "Ren energi-pakken" (vinterpakken), som inneholder en revisjon av fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet, bygningsenergidirektivet og en ny rettsakt om et styringssystem for energiunionen – i tillegg til fire rettsakter for elektrisitetsmarkedet. Rettsaktene vil vurderes på ordinær måte i EØS/EFTA-prosessen.

Det pågående arbeidet med EUs langsiktige strategi for reduksjon av klimagassutslipp vil være et sentralt tema i 2019. Lavutslippsstrategien ser på omskilling på tvers av sektorer i et 2050-perspektiv, og vil berøre klima- og energispørsmål av stor betydning for Norge. Norge har bidratt med høringsinnspill, og vil følge med og bidra inn i de ulike initiativene som utvikles under, og i lys av, lavutslippsstrategien.

Regjeringen vil i 2019 følge utviklingen av energiunionen tett, aktivt fremme norske interesser i utviklingen av et velfungerende europeisk energimarked og dele våre erfaringer med det integrerte energimarkedet i Norden.

Mens norsk kraftsektor er nær utslippsfri, er mange europeiske land i gang med å erstatte kull- og kjernekraft med fornybar energi. Omleggingen av energiforsyningen i Europa gir Norge muligheter til å bidra til mer klimavennlig energiproduksjon, og -bruk på kontinentet. Norges posisjon som en av verdens ledende energinasjoner, også innenfor fornybar energi, skal opprettholdes og videreutvikles.

Norge dekker omtrent en firedel av EUs gassbehov. Ved å erstatte kull med gass vil man kunne få reduksjon i klimagassutslippene og bedre luftkvalitet lokalt. Gasskraft fungerer også godt sammen med variabel fornybar energi. De siste årene har hydrogen fått økt oppmerksomhet i EU, og flere har pekt på muligheten for å konvertere naturgass til hydrogen i kombinasjon med CCS som et tilnærmet utslippsfritt alternativ. Dette er også omtalt i EUs lavutslippsstrategi.

For norske energibedrifter er EU et svært sentralt marked både når det gjelder investeringer i, og leveranser til, nye prosjekter. Her brukes blant annet norsk kompetanse fra offshore olje- og gassvirksomhet i nye markeder som havvind.

Gjennom EØS-midlene har vi et omfattende samarbeid med en rekke EU-land, også på klima- og energiområdet. Miljødirektoratet og Norges vassdrags- og energidirektorat er involvert i prosjekter i en rekke sentraleuropeiske land, blant annet knyttet til fornybar energi, energieffektivisering, energiomlegging og klimatilpasning.

Regjeringen vil arbeide for å utvikle og ta i bruk kostnadseffektiv teknologi for fangst og lagring av CO₂. En del av dette arbeidet er å oppfordre landene som ikke har ratifisert endringen i London-protokollen om å gjøre det, slik at en viktig juridisk barriere for å transportere CO₂ på tvers av landegrensene fjernes. Det er en forutsetning at en løsning for fullskala CO₂-håndtering i Norge skal gi teknologiutvikling internasjonalt perspektiv. Norge har tett dialog med EU om dette for å legge grunnlaget for spredning av teknologien i Europa.

Transportsektoren er den største kilden til ikke-kvotepliktige klimagassutslipp i Norge. Regjeringen har en ambisjon om å halvere transportsektorens utslipp innen 2030. Regjeringen har satt flere måltall for nullutslippskjøretøy i 2025 og 2030. Blant annet skal alle nye personbiler og lette varebiler i 2025 være nullutslippskjøretøy. I 2025 skal også nye bybusser være nullutslippskjøretøy eller bruke biogass. Dette forutsetter utvikling av ny teknologi. Regjeringen ønsker strengere utslippsstandarder for personbiler, varebiler og tyngre kjøretøy som kan bidra til klimagassreduksjoner.

Regjeringen vil fortsette å legge til rette for nyskaping som fører til en grønnere transportsektor, slik som utvikling av autonome og elektriske fartøy. På dette området er Norge langt fremme og kan dermed være en attraktiv samarbeidspartner for EU, blant annet innenfor rammen av Green Growth Group – nettverket som består av EU-land som ønsker en mer ambisiøs klimapolitikk.

Regjeringen legger også til rette for utvikling og bruk av alternativt drivstoff som for eksempel elektrisitet, biodrivstoff og hydrogen.

Forvaltning av naturressurser

Regjeringen vil i samarbeid med EU videreføre en politikk som gir en god balanse mellom bærekraftig bruk og vern av ressursene, og som bidrar til rene hav og fortsatt bærekraftig utnyttelse av naturressurser.

Det er positivt at EU utvikler en egen havpolitikk. Norge vil sammen med Europakommisjonen bidra til å øke kunnskapen om, og betydningen av, havområdene blant EUs medlemsland.

Regjeringen vil særlig prioritere forberedelsene til Our Ocean-konferansen i Oslo høsten 2019 og statsministerens ledelse av det internasjonale høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi som skal lede frem til FNs havkonferanse

i 2020. Norge og EU vurderer nå et samarbeid om å bygge et enhetlig system for registrering og oppfylning av de frivillige forpliktelsene som landene og andre aktører legger frem i forkant av konferansene.

EU har også engasjert seg i spørsmål knyttet til Arktis. Regjeringen støtter EUs søknad om fast observatørstatus i Arktisk råd. EU er en stor forskningsaktør i Arktis. EUs engasjement øker behovet for at Norge informerer og bidrar til formidling bredt i EUs institusjoner og medlemsland om forholdene og mulighetene i de nordlige regionene av Europa. Vi legger særlig vekt på at disse regionene ikke er øde områder, men levende lokalsamfunn og byer med behov for bærekraftig næringsutvikling og gode levekår, og hvor Norge har lang erfaring med å forvalte området på en måte som ivaretar både miljø-, sosiale og næringshensyn.

Norge støtter arbeidet i EUs Arctic Stakeholder Forum, og forumets forslag til investeringsprioriteringer. Forumets arbeid er godt forankret hos lokale aktører. Involvering av politiske myndigheter, befolkning, næringsliv og spesielt ungdom i nordområdene er viktig. Europakommisjonen har varslet en rapport om Arktis til påtroppende Europakommisjon. Norge vil følge arbeidet med rapporten blant annet med tanke på bærekraftig utvikling i Arktis, sosialt, økonomisk og miljømessig.

Norge samarbeider med EU om forvaltning av felles fiskebestander og bekjempelse av ulovlig, uregulert og urapportert fiske. Fra norsk side er det en overordnet ambisjon å sikre et bærekraftig fiske som gir grunnlag for et høyt og stabilt utbytte fra fiskebestandene. Regjeringen vil følge opp enigheten om en internasjonal avtale mot uregulert fiske i Polhavet og om styrket forskningssamarbeid. Avtalen er viktig for forvaltningen av havet rundt Nordpolen og bidrar til det globale arbeidet for å begrense uregulert fiske.

Norge vil fortsette dialogen med EU for å fremme viktigheten av arbeid mot grenseoverskridende organisert kriminalitet i den globale

fiskeindustrien. Norges posisjon i dette spørsmålet må fremheves og EU bør inviteres til dialog for å sikre at EU forstår både bakgrunn og mål med den norske politiske satsningen på dette feltet.

Storbritannias uttreden av EU innebærer at det må etableres et trepartssamarbeid mellom Norge, EU og Storbritannia om fiskebestander vi forvalter i fellesskap, men også om bestander vi forvalter hver for oss. Dialogen med både EU og Storbritannia om dette er en hovedprioritet i 2019.

Marin forsøpling, plast og sirkulær økonomi

Norge har tatt en offensiv rolle i bekjempelsen av marin forsøpling og mikroplast på nordisk, europeisk og globalt nivå. Regjeringen vil fortsette å samarbeide med EU i oppfølgingen av den norsk-initierte resolusjonen fra FNs tredje miljøforsamling i desember 2017, som blant annet inneholder en nullvisjon om tilførsel av plastavfall til havet.

Samarbeid med EU har også vært viktig i ekspertgruppen som ble etablert i ovennevnte resolusjon, og som blant annet har sett på styrket globalt samarbeid mot marin forsøpling og mikroplast. Norge vil fremme et nytt resolusjonsforslag til FNs fjerde miljøforsamling i mars for å bringe arbeidet med styrket globalt rammeverk videre, og vil ha nær dialog med EU om dette.

EUs pakke om sirkulær økonomi fra desember 2015 består av et betydelig økt ambisjonsnivå i en rekke avfallsdirektiver. Våren 2018 ble endringer i blant annet rammedirektivet om avfall, deponidirektivet og emballasjedirektivet vedtatt. Disse rettsaktene vil få betydning for Norge. Det er signalisert at Europakommisjonen i begynnelsen av 2019 vil komme med videre anbefalinger om både produktpolitikken og plast. Det vil bli viktig for Norge å følge dette arbeidet tett.

EUs strategi om plast i den sirkulære økonomien ble lagt frem i januar 2018. Den skal sikre en mer bærekraftig bruk av plast og inneholder tiltak for økt materialgjenvinning av plast på en måte som ikke fører til spredning av helse- og miljøskadelige stoffer. Mange av tiltakene er relevante for Norge gjennom EØS-avtalen. Norge og de nordiske landene har levert innspill til strategien i den tidlige høringsfasen. Norge har også bidratt aktivt i EUs arbeid med et direktiv som skal redusere negative miljøeffekter fra engangspplast som ofte endrer som marin forsøpling, og fiskeritstyr i plast. Det ble mot slutten av 2018 enighet om direktivet, som ventes vedtatt våren 2019 og som vil få stor betydning også i Norge.

Helhetlig migrasjonspolitik

Regjeringen vil bidra til en felleseuropeisk og helhetlig migrasjonspolitik, som omfatter et bredt spekter av virkemidler, for å møte utfordringene med irregulær migrasjon og høye asylankomster. Vi vil bidra til EUs pågående drøfting om et mer effektivt Dublin-regelverk og følge arbeidet med reform av EUs øvrige asylregelverk tett i 2019, særlig det som knytter seg til Det europeiske asylbyrået (EASO). Norske myndigheter vil delta i videreutviklingen av visumsamarbeidet, herunder forslag om revidering av visumforordningen og visuminformasjonsystemet VIS. Dette ses i sammenheng med interoperabilitetsarbeidet som pågår, hvor det tas sikte på å lette kommunikasjon mellom en rekke av systemene som brukes innen politisamarbeid, migrasjon og grensekontroll.

Norge vil fortsatt bistå land som har et særlig migrasjonspress, blant annet gjennom å sende eksperter til operasjoner i regi av EASO og delta i byråets øvrige arbeid. Regjeringen ønsker å videreføre bruken av EØS-midler på asyl- og migrasjonsfeltet i Hellas, og vil bruke slike midler også i Romania og Bulgaria.

Retur av asylsøkere uten lovlig opphold er en sentral og nødvendig del av en helhetlig

migrasjonspolitik, og er et prioritert område for regjeringen. Det er avgjørende for et velfungerende asylinstitutt at mennesker som ikke har et beskyttelsesbehov eller annet lovlig oppholdsgrunnlag i Europa, returnerer til sine hjemland. Det er også viktig for å bekjempe svart arbeid. Norge vil arbeide tett med EU for å fremme flere returavtaler, samt bidra aktivt i prosessen med å revidere regelverket for å gjennomføring av retur.

Regjeringen vil ivareta Norges ansvar for å kontrollere vår del av den felles yttergrensen i Schengen og bidra til effektiv kontroll av andre deler av yttergrensen for å sikre at grensepasseringen inn til Europa skjer i ordnete former. Regjeringen tar sikte på å fortsette å bidra til tiltak organisert av Det europeiske grense- og kystvaktbyrået (Frontex). Norske myndigheter vil videre bidra inn i europeisk politisamarbeid mot menneskesmugling.

Et styrket Frontex vil være et viktig bidrag til god forvaltning av Schengen-yttergrenser. Styrkingen av mandatet til Frontex på returområdet er videre viktig for å sikre en effektiv returpolitikk i hele Schengen-området. Norske myndigheter skal også bidra til å utvikle felles europeiske saksbehandlingsprosedyrer og systemer for å etablere et mer effektivt retursamarbeid, herunder videreutvikling av et system for utveksling av informasjon om gjennomføring av retur (IRMA). Regjeringen støtter EUs tilnærming med å koble returarbeid til visumpolitikk, slik at manglende samarbeid om retur kan resultere i innstramninger i visumprosedyrene i EU/Schengen-land. Regjeringen vil bruke Norges posisjon, blant annet som bistandsyter, til å sikre flere returavtaler og økt aksept for prinsippet om at alle land har plikt til å ta imot egne borgere.

For å kunne møte migrasjonsutfordringene, må vi også ta tak i de grunnleggende årsakene til migrasjon. Samarbeid med opprinnelses- og transitland er viktig for å sikre at migrasjon skjer innenfor regulerte, trygge og lovlige kanaler. Menneskerettighetene gjelder for alle og vi skal ha fokus på særlig sårbare grupper.

Forebygging av irregulær migrasjon er et sentralt mål for et styrket migrasjonssamarbeid med opprinnelses- og transittland. Retur og migrasjon skal inngå som en integrert og sentral del av det utenrikspolitiske og bistandsmessige forholdet med viktige opprinnelsesland. Dette er i tråd med tilnærmingen EU har på feltet og det er i Norges interesse å støtte opp om dette arbeidet. En sentral arena for Norge og Europas samarbeid med afrikanske land er Valletta-samarbeidet og samarbeidets underliggende organer, herunder Khar-toum- og Rabat-prosessene. Flegiverfondet EU Trust Fund (EUTF) er samarbeidets finansielle

instrument, som støtter kortsiktige og langsiktige tiltak for styrket migrasjonshåndtering og stabilisering samt tiltak mot de grunnleggende årsakene til migrasjon. Norge sitter i fondets styre og deltar i alle styrende organer. Norge er femte største bilaterale giver til fondet.

Norge vil ved bruk av kvoteinstrumentet bidra til EUs innsats med å gi vern til flyktninger som ikke kan få beskyttelse i sine nærområder, og vil arbeide for at flere land i Europa skal delta i dette gjenbosettingsarbeidet.

Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018–2021 og arbeidsprogrammet for 2019 er tilgjengelig elektronisk på www.regjeringen.no/europapolitikk

Her finnes også vedlegget til arbeidsprogrammet, som gir en oversikt over sentrale EU- og EØS-saker i forvaltningen per januar 2019.

Utgitt av:
Utenriksdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: E-983
Design: Kord AS
Trykk: 07 Media AS – 07.no, 03/2019 – opplag 2500

